10.5.2022

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Verojaosto

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaoston vastinepyyntö 6.5.2022

HE 66/2022 vp hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja valmisteverotuslain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt valtiovarainministeriön vero-osastolta kirjallista vastinetta puolustusministeriön verojaostolle antaman lausunnon johdosta. Vastinetta on pyydetty erityisesti siitä, kattaako sääntely harjoitustoiminnan ja esityksen suhteesta Nato/PfP SOFA -sopimukseen (SopS 64 - 65/1997).

Puolustusministeriö on antanut verojaostolle 5.5.2022 päivätyn lausunnon.

Valtiovarainministeriön vero-osasto toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

1. Taustaa

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi joulukuussa 2019 direktiivin arvonlisäverodirektiivin (2006/112/EY) ja valmisteverotusdirektiivin (2008/118/EY) muuttamisesta unionin puitteissa toteutettavan puolustustoiminnan osalta ((EU) 2019/2235, jäljempänä muutosdirektiivi).

Arvonlisävero- ja valmisteverotusdirektiiviin sisältyy jo nykyisin Pohjois-Atlantin liiton (Nato) puitteissa tapahtuvaa puolustustoimintaa koskevia säännöksiä. Niillä vapautetaan tietyin edellytyksin verosta tuotteiden luovutukset ja tuonnit, kun hankinnan tai tuonnin suorittaa Natoon kuuluvan valtion puolustusvoimat sen osallistuessa yhteiseen puolustustoimintaan oman valtionsa ulkopuolella.

Arvonlisävero- tai valmisteverotusdirektiivissä ei ole aikaisemmin ollut säännöksiä, jotka koskisivat EU:n puolustustoiminnan puitteissa tapahtuvia tuotteiden luovutusten verokohtelua. Muutosdirektiivin tavoitteena on yhdenmukaistaa EU:n ja Naton puolustustoimien verokohtelua.

Nyt kyseessä olevalla ehdotuksella arvonlisäverolakiin (1501/1993) ja valmisteverotuslakiin (182/2010) tehtäisiin muutosdirektiivin edellyttämät muutokset. Arvonlisävero- ja valmisteverotusdirektiiviä vastaavasti arvonlisävero- tai valmisteverotuslakiin ei nykyisin sisälly EU:n puitteissa tapahtuvaa puolustustoimintaa koskevia säännöksiä.

2. Harjoitustoiminta

Puolustusministeriön lausunnon mukaan esityksessä määritellään muutosdirektiiviin viitaten puolustustoiminta yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan kuuluvien unionin toimien

toteuttamiseksi. Lausunnon mukaan määritelmästä puuttuu harjoitustoiminta. Muutosdirektiivi sisältää lausunnon mukaan luettelon siitä, mitkä ovat yhteisiä puolustusalan toimia. Niissä ei ole mainittu harjoituksia. Komission vuonna 2019 antamassa ehdotuksessa (COM(2019) 192 final) määritellään lausunnon mukaan kuitenkin verovapautuksen piiriin kuuluvan ”Activities that are generally performed exclusively by armed forces.” Tämän voidaan lausunnon mukaan todeta sisältävän myös harjoitustoiminnan. Normaaliolojen keskeisenä sekä yhtenä yleisimpänä toimintana on nimenomaan harjoitustoiminta.

Valtiovarainministeriön vero-osasto toteaa edellä olevan johdosta seuraavaa. Lakiehdotuksessa, sen perusteluissa, muutosdirektiivissä tai direktiiviehdotuksen perusteluissa ei varsinaisesti määritellä yhteistä puolustustoimintaa eikä muutosdirektiivin säädösosa sisällä luetteloa siitä, mitkä ovat yhteisiä puolustusalan toimia. Lakiehdotuksessa käytetään muutosdirektiiviä vastaavasti ilmaisua "osallistuvat puolustustoimintaan yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan kuuluvien unionin toimien toteuttamiseksi". Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan, että muutosdirektiivin johdanto-osan neljännen kappaleen mukaan puolustustoiminta yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan kuuluvien unionin toimien toteuttamiseksi kattaa sotilasoperaatiot, taistelujoukkojen toiminnan, keskinäisen avunannon, pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY) hankkeet ja Euroopan puolustusviraston (EDA) toimet. Komission direktiiviehdotuksen perusteluosassa todetaan muun muassa, että yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) osalta vapautukset kattaisivat toiminnan, joka tapahtuu unionissa osana tällaista joukkojen siirtämistä tai lähettämistä (toimintavalmiuteen saattaminen operaatioesikunnassa, kauttakulku, siirtymiset, lähettämistä edeltävät toimet, harjoitukset, kokoukset ja jne.). Perusteluosassa todetaan lisäksi, että PRY antaa halukkaille ja tarvittavat valmiudet omaaville jäsenvaltioille mahdollisuuden syventää puolustusyhteistyötään, harjoittaa yhteistä suunnittelua ja kehittää yhteistyössä toteutettavia voimavarahankkeita. Ehdotuksen perusteluissa todetaan myös, että EDA:n toimiin sisältyy säännöllinen operatiivinen ja muu koulutus.

Muutosdirektiivin mukaan tavaroiden luovutukset ja palvelujen suoritukset muiden jäsenvaltioiden puolustusvoimille, niihin liittyvälle siviilihenkilöstölle, niiden messeille tai kanttiineille vapautetaan verosta, kun näiden puolustusvoimien asevoimat osallistuvat puolustustoimintaan yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan kuuluvien unionin toimien toteuttamiseksi oman jäsenvaltionsa ulkopuolella. Arvonlisäverosta vapautetaan tavaroiden luovutukset tai palvelujen suoritukset jäsenvaltion alueella muiden jäsenvaltioiden puolustusvoimien asevoimille, toiseen jäsenvaltioon tehtävät tavaroiden luovutukset ja palvelujen suoritukset muun jäsenvaltion kuin määräjäsenvaltion puolustusvoimien asevoimille ja tavaroiden maahantuonti jäsenvaltioiden alueelle muiden jäsenvaltioiden puolustusvoimien asevoimien toimesta. Vapautukset eivät kata tavaroiden luovutuksia, palvelujen suorituksia tai maahantuonteja sen jäsenvaltion puolustusvoimien asevoimille, jossa kyseiset tavarat luovutetaan, palvelut suoritetaan tai tavarat tuodaan maahan.

Lakiehdotus vastaa muutosdirektiiviä. Lakiehdotuksen mukaan vapautukset koskisivat puolustusvoimien asevoimien tai niihin liittyvän siviilihenkilöstön viralliseen käyttöön tulevia tuotteita sekä näiden messien ja kanttiinien tarpeisiin tulevia tuotteita. Valmisteverosta vapautettaisiin valmisteveron alaisten alkoholi-, tupakka- ja energiatuotteiden luovutukset Suomessa oleville unionin yhteiseen puolustustoimintaan osallistuville muiden

jäsenvaltioiden puolustusvoimien asevoimille, niihin liittyvälle siviilihenkilöstölle taikka niiden messien tai kanttiinien tarpeisiin.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan nyt kyseessä olevat EU:n yhteistä puolustustoimintaa koskevat vapautukset kattaisivat myös harjoitustoiminnan tilanteissa, joissa muiden jäsenvaltioiden puolustusvoimien asevoimat osallistuvat puolustustoimintaan yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan kuuluvien unionin toimien toteuttamiseksi oman jäsenvaltionsa ulkopuolella. Tätä on pidettävä muutosdirektiivin tavoitteen mukaisena.

3. Esityksen suhde Nato/PfP SOFA -sopimukseen

Nyt kyseessä oleva esitys koskee EU:n puitteissa tapahtuvaa puolustustoimintaa. Ehdotuksella arvonlisävero- ja valmisteverotuslakiin tehtäisiin muutosdirektiivin edellyttämät EU:n puitteissa tapahtuvaa puolustustoimintaa muutokset.

Nato/PfP SOFA -sopimuksessa tarkoitetusta toiminnasta ja sitä koskevista vapautuksista säädetään erikseen Nato/PfP SOFA -sopimuksessa (SopS 64 - 65/1997). Kyseinen sopimus on saatettu Suomessa voimaan Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä annetulla lailla (64/1997). Edellä mainituilla perusteilla Nato/PfP SOFA -sopimuksen puitteissa tapahtuva puolustustoiminta ei kuulu nyt kyseessä olevan esityksen soveltamisalaan.